

Onderwerp Informatienota voortgang duurzaamheidsprogramma	
Nummer	2019/259988
Portefeuillehouder	Berkhout, R.A.H.
Programma/beleidsveld	4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling
Afdeling	ECDW
Auteur	Verseveld, C. van
Telefoonnummer	023-5114262
Email	cverseveld@haarlem.nl
Kernboodschap	Elk half jaar krijgt de raad een voortgang over de actuele stand van zaken van het duurzaamheidsprogramma, in het voorjaar gecombineerd met de duurzaamheidsmonitor. In de bijgevoegde duurzaamheidsmonitor 2018 staan de effecten uit 2017, aangevuld met de geleverde prestaties in 2018. Het college wil hiermee de raad op de hoogte houden van de voortgang. In de afgelopen jaren is de CO2-uitstoot in Haarlem afgenomen. Het aandeel zonnestroom per inwoner is verdrievoudigd in enkele jaren. Het grootste deel van de CO2-uitstoot in Haarlem wordt veroorzaakt door het verwarmen van woningen en gebouwen met aardgas (gebouwde omgeving). Bewustwording en handelingsperspectief voor woningeigenaren blijft daarom zeer belangrijk. De duurzame inzet werpt zijn vruchten af. Bedrijven, bewonersinitiatieven, scholen en individuele Haarlemmers gaan voor gasvrij wonen, leven en werken. Het onderzoek naar de energiestrategie vormt de basis voor het gasvrij maken van wijken samen met de stad. Haarlem maakt plannen zodat alle Haarlemmers in hetzelfde tempo kunnen meedoen aan de energietransitie.
Behandelveorstel voor commissie	De informatienota gaat ter kennisname naar de commissie Beheer.
Relevante eerdere besluiten	Informatienota duurzaamheidsmonitor (2018/559924) besproken in de commissie van 15 november 2018
Besluit College d.d. 21 mei 2019	1. het college stelt de informatienota aan de commissie vast. de secretaris, de burgemeester,

Inleiding

Haarlem werkt aan een duurzame, sociale en toekomstbestendige stad, die stappen zet richting een circulaire economie waar iedereen mee kan doen. In 2017 koos de gemeenteraad unaniem voor het versneld uitvoeren van het duurzaamheidsprogramma ([2017/93567](#)). In 2018 zijn extra middelen beschikbaar gesteld. Elk half jaar krijgt de raad een voortgang over de actuele stand van zaken van het duurzaamheidsprogramma. Dit keer ligt de nadruk op het programma Haarlem Aardgasvrij.

2. Kernboodschap

CO2-uitstoot is afgenomen

In de afgelopen jaren is de totale CO2-uitstoot in Haarlem met tien procent afgenomen (zie bijlage duurzaamheidsmonitor 2018). Het grootste deel van de CO2-uitstoot in Haarlem wordt veroorzaakt door het gebruik van aardgas voor het verwarmen van woningen en gebouwen. Woningeigenaren is een belangrijke doelgroep. Haarlem wil in 2040 gasvrij zijn.

Het aantal woningen is in de afgelopen jaren toegenomen en toch is het energiegebruik afgenomen. Het aandeel zonnestroom per inwoner is verdrievoudigd in enkele jaren.

Haarlems Klimaatakkoord gestart

Het Haarlems Klimaatakkoord heeft drie centrale thema's; energietransitie, circulaire economie en klimaatbestendig. Afspraken tussen duurzame initiatieven, bedrijven, organisaties en andere partners komen samen in het Haarlems Klimaatakkoord. Het is een groeiakkoord. Op 8 maart 2019 werden de eerste deals ondertekend, www.haarlem.nl/haarlems-klimaatakkoord.

Energiestrategie gereed

Het onderzoeksbureau CE Delft maakte de energiestrategie. In ateliers met de thema's Ruimte, Nieuwbouw, Wonen, Bedrijven en Stedelijke Initiatieven zijn de uitgangspunten met belanghebbenden besproken en getoetst. De strategie geeft inzicht in welke oplossingen het meest kansrijk zijn per wijk voor een aardgasvrij Haarlem. Het onderzoek vormt de basis voor de transitievisie warmte: het tijdspad voor het verduurzamen van wijken. Samen met de inwoners gaan we kijken welke wijken als eerste 'van het gas af' gaan.

Warmtenet Meerwijk: samenwerken met partners, de wijk in, voorbereiding onderzoeken

De gemeente bereidt het warmtenet in Schalkwijk voor samen met infrastructuurontwikkelaar Firan, woningbouwcorporaties Ymere, Elan Wonen en Pré Wonen en het project investering openbare ruimte in Meerwijk (IVORIM). Gesprekken met de wijk (wijkraad, klankbordgroep) vonden plaats en we trekken samen met woningcorporaties op in de communicatie. Er zijn onderzoeken gestart naar het in kaart brengen van warmtebronnen, zoals restwarmte, riothermie en warmte uit oppervlaktewater. Deze bronnen worden ook meegenomen in de bronnenkaart die alle mogelijke duurzame bronnen in Haarlem laat zien.

Creëren van groene banen en besparen door energiebesparing

Met de sociale energietransitie wil Haarlem bereiken dat alle Haarlemmers in hetzelfde tempo kunnen meedoen aan de energietransitie. Het uitgangspunt is dat iedereen mee moet kunnen doen en dat de lusten en lasten eerlijk worden verdeeld. Dit door bijvoorbeeld groene banen te creëren voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en de inzet van energiecoaches voor gratis energiebesparende adviezen.

Innovatieve bewonersinitiatieven

De co-creatie tussen gemeente, de wijkbewoners en TU Delft in het Ramplaankwartier in het project Spaargas leidde tot een nieuwe innovatieve oplossing, de ZONNET. Met dit ontwerp wordt maximaal gebruikgemaakt van lokaal opgewekte warmte. De warmte voor het lage-temperatuur warmtenet wordt opgewekt door het plaatsen van speciale zonnepanelen, waarmee zowel warmte als elektriciteit worden geproduceerd. Dit ontwerp is ook geschikt voor andere wijken. Het Garenkokerskwartier zet stappen naar gasvrij wonen met het Buurtonderhoudsplan waarvoor ook uit omliggende wijken interesse is.

Bedrijven zetten duurzame stappen

De haalbaarheidsstudie naar restwarmte van datacenter Iron Mountain ([2019/92706](#)) is afgerond. Als vervolg op de horecascans worden nu ook scans bij detailhandel gedaan. Ondernemers worden op weg geholpen om duurzame maatregelen te nemen. Voor het project 'Zon op bedrijfsdaken' is de SDE-subsidie toegekend. Dit betekent een mogelijkheid van 32.000 zonnepanelen op 28 daken in de Waarderpolder.

Energiebesparing in bestaande bouw

Inwoners kunnen voor advies en maatwerk bij verschillende partners terecht. In oktober startte de gemeente met energiecoaches. Dit doet de gemeente samen met de woningcorporaties Elan Wonen, Pré Wonen en Ymere. Energiecoaches geven Haarlemmers gratis energiebesparend advies op maat. In oktober opende de molenaarswoning, een aardgasvrije voorbeeldwoning waar mensen duurzame maatregelen kunnen zien. Ook kunnen Haarlemmers in de showroom van de Huizenaanpak terecht.

Kinderen hebben de toekomst

De jeugd heeft de toekomst. In 2018 zijn op veel Haarlemse scholen (primair en voortgezet onderwijs) duurzaamheidslessen en projecten uitgevoerd. In totaal hebben 4.300 leerlingen hier actief aan meegedaan. Hiernaast krijgt het thema duurzaamheid ook bij andere activiteiten van Natuur- en Milieu Educatie aandacht. Met educatie zetten we steeds meer in op het 'train-de-trainer'-concept, zodat leerkrachten zelf duurzame lessen en leertrajecten kunnen opzetten. Ook schoolgebouwen worden steeds duurzamer. Zo nam de Argonauten school stappen om aardgasvrij te renoveren. Onlangs opende deze eerste gasvrije school in Haarlem weer haar deuren. Rudolf Steiner College gaan volledig aardgasvrije renovatie en nieuwbouw realiseren.

Aantal collectieve zonnestroomdaken groeit gestaag

Het zesde collectieve zonnestroomdak met ruim 500 zonnepanelen van Kennemer Energie op het dak van het Nova College voorziet buurtbewoners van stroom. De ambitie van Kennemer Energie is om nog veel meer daken in Kennemerland van zonnepanelen te voorzien en bewoners en

gebouweigenaren daarbij te betrekken. Twee nieuwe collectieve zonnestroomdaken zijn in ontwikkeling.

Verduurzaming gemeentelijk vastgoed

Voor de opdracht Energieneutraal strategische maatschappelijke vastgoedportefeuille ([2018/786008](#)) vond een Europese aanbesteding plaats. De Brink Groep kreeg opdracht voor de inventarisatie van de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Dit levert per gebouw een energielabel en een energieprestatieadvies op en de maatwerkadviezen. Bij de inventarisatie ligt de prioriteit bij de strategische panden van de gemeente. Voorbeelden van projecten waar al duurzame maatregelen zijn toegepast zijn de molenaarswoning (nul op de meter) en het museum Haarlem/ABC (dakisolatie).

Bewustwording noodzakelijk

De energietransitie is een ingewikkelde ambitie. We vragen veel van onze inwoners, bijvoorbeeld aan huiseigenaren om flink te investeren. Ook alle andere thema's vragen de nodige gedragsverandering van Haarlemmers. Daarom is frequente en intensieve communicatie belangrijk; met de campagne 'Haarlem wordt steeds gasvrij' en met de Groene Mug. Ook startten we gerichte communicatie, bijvoorbeeld naar makelaars. Zij hebben direct contact met kopers die vaak voor een verbouwing staan. Met het festival Mugfest (3.000 bezoekers in de Kweektuin, 15.000 op de Grote Markt) brachten we 'duurzaam doen' dichtbij de Haarlemmers.

Planning komende tijd:

- Voor de zomer komt er een bronnenkaart met alle mogelijke duurzame bronnen in Haarlem
- We werken aan de Regionale Energie Strategie en de transitievisie warmte
- In oktober komen de volgende deals in het Haarlems Klimaatakkoord
- De gemeente laat zich certificeren op de CO2-prestatieladder. Hiermee wordt de eigen CO2 uitstoot inzichtelijk. Daaruit komen acties voort om daar wat aan te doen.
- Starten van seismisch onderzoek naar de potentie voor geothermie in de zomer 2019
- Vergunning van EZK gekregen om te onderzoeken of geothermie kansrijk is. De kans voor geothermie onderzoeken we door seismisch onderzoek (herfst 2019) en later een proefboringnodig.
- De Haarlemse festivals waren al begonnen met het gebruik van zoveel mogelijk duurzame energie en betere afvalscheiding. De gemeente ondersteunt evenementen met de aanschaf van 30.000 Festivalmaatjes (herbruikbare wisselbekers) die evenementenorganisatoren kunnen huren.
- Onderzocht wordt of mensen met afstand tot de arbeidsmarkt aan de slag kunnen gaan bij het project energiecoaches van !Woon.

3. Consequenties

Alle acties dragen bij aan een duurzame, sociale en toekomstbestendige stad. De duurzame inzet werpt zijn vruchten af. Communicatie zetten we nog intensiever in. Dat doen we meer doelgroepgericht en wijkgericht én op de logische (beslis)momenten voor de inwoners.

Om het vormgeven van de energietransitie in goede banen te leiden is het

Duurzaamheidsprogramma per 1 januari 2019 opgesplitst in:

- Programma Haarlem Aardgasvrij 2040
- Programma Haarlem Klimaat Neutraal 2030*

Met het maken van de Regionale Energie Strategie (RES) en de transitievisie warmte gaat Haarlem de komende tijd op zoek naar nieuwe bronnen van energie en de juiste oplossingen per wijk.

Liggen we op koers?

49 % CO₂-reductie in 2030

Omdat we gebruikmaken van de landelijke Klimaatmonitor om te kunnen vergelijken, maken we in de monitor ook gebruik van de landelijke doelstelling van het Klimaatakkoord: 49 procent CO₂-reductie in 2030, ten opzichte van 1990. Landelijk was de uitstoot van CO₂ in 2017 net zo hoog als in 1990. De komende jaren moet de uitstoot van CO₂ sneller dalen om de doelstelling te halen. Omdat het versnellen van het duurzaamheidsprogramma vanaf 2018 van start is gegaan en de effecten nog niet zichtbaar zijn, verwachten we dat dit gaat lukken.

0 m³ aardgas in 2040

De landelijke doelstelling is in 2050 geen aardgas meer te gebruiken. De doelstelling van Haarlem is ambitieuzer; geen aardgas meer in 2040. In 2017 is aardgasgebruik met zeventien procent gedaald ten opzichte van 2010, maar er moet nog veel gebeuren. Als de huidige trend zich voorziet is dit mogelijk. Uiterlijk in 2021 worden de eerste wijken in de stad aangewezen om in 2030 van het aardgas af te zijn.

Maximaal mogelijke hernieuwbare energie

Volgens de huidige informatie kan in 2030 30% van de elektriciteit binnen de stad duurzaam worden opgewekt door alle geschikte daken te voorzien van zonnepanelen en door gebruik van (beperkte) windenergie. De komende jaren moet de exponentiele ontwikkeling van hernieuwbare elektriciteit zich voortzetten om dit doel in 2030 te halen.

4. Vervolg

- Halfjaarlijks informeren we met deze informatienota over de voortgang van het duurzaamheidsprogramma. De voortgangsrapportage in het voorjaar wordt gecombineerd met de duurzaamheidsmonitor.
- U wordt maandelijks op de hoogte gesteld via de Groene Mug Nieuwsbrief over actuele thema's.

5. Bijlagen

Bijlage 1: Duurzaamheidsmonitor 2018